

УДК 338.242.2
UDC 338.242.2

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ, ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ АВТОТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

Литвишко Л.О., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ,
Україна

Сукманюк В.М., Національний транспортний університет, Київ, Україна

RESTRUCTURING, AS A TOOL OF REFORM UKRAINE MOTOR TRANSPORTS ENTERPRISES

Litvishko L.A., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine

Sukmanyuk V.M., National Transport University, Kyiv, Ukraine

РЕСТРУКТУРИЗАЦИЯ, КАК ИНСТРУМЕНТ РЕФОРМИРОВАНИЯ АВТОТРАНСПОРТНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ

Литвишко Л.А., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет,
Киев, Украина

Сукманюк В.М., Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми. В теперішній час відбулися зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, в якому функціонує підприємство, основна мета, якого забезпечення ефективності діяльності та розвиток підприємства. Більшість підприємств автотранспортної галузі знаходяться в кризовому стані, тому важливо розробити механізм реструктуризації, який дозволить, при мінімальних втратах вибрати пріоритетні напрямки, що дозволить досягти бажаного результату.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливість діяльності транспортного ринку полягає в тому, що автотранспортні підприємства (АТП) надають свої послуги в конкретному місці в конкретний час. АТП надають свої послуги в конкурентному середовищі, яке постійно змінюється, і виникає гостра потреба в адаптації до нових умов функціонування підприємства. Отже, для багатьох підприємств, актуальним є антикризове управління – одним із важливих шляхів якого, є проведення реструктуризації на підприємстві.

Питання сутності реструктуризації підприємств відображені в працях відомих вітчизняних і зарубіжних учених, таких як: Акімова І. М., Алпатов А. О., Ансофф І., Батенко Л., Белих Л. П., Бідняк М.Н., Довбня С. Б., Кальніченко Л. Ф., Клейнер Г. Б., Кизим М. О., Мазур І. І., Маркіна І. А., Мендрул А. Г., Мізерна Т., Покропівний С. Ф., Пономаренко В. С., Пушкар О. І., Треншов Н. Н., Тридід О. М., Холл Р. Х., Хохлов М. П., Шершньова З. С. та ін. Однак, дані питання вимагають додаткових досліджень через недостатність теоретичних обґрунтувань. Адже, аргументоване розуміння реструктуризації підприємства є актуальним не тільки для науки, а й для практичних цілей.

У науковій і навчальній літературі, публіцистиці представлені різні точки зору на поняття «реструктуризація підприємства». Сам термін «реструктуризація» буквально означає «зміну структури чого-небудь» [1, с. 893]. Про яку структуру і які зміни мова йде, залежить від об'єкта, цілей і завдань реструктуризації.

Під реструктуризацією підприємства в усім світі розуміється безперервний процес підвищення конкурентоздатності за допомогою прийняття менеджментом комплексу внутрішніх заходів щодо адаптації системи керування бізнесом до ринкових умов, що постійно змінюються [4, с. 103].

У наукових роботах зарубіжних і вітчизняних авторів, реструктуризація розглядається в контексті приватизації підприємств і проблем антикризового управління. Недостатньо приділяється уваги, вибору стратегії та механізму проведення реструктуризації на підприємстві. В умовах обмеження фінансових ресурсів у підприємства, необхідно виділяти пріоритетні напрямки і першочерговість реструктуризації.

Метою статті є узагальнення наукових пошуків та аналіз вже існуючих тенденцій щодо реструктуризації підприємств.

Виклад основного матеріалу. Розвиток навколишнього світу в даний час відрізняється високим динамізмом. Це стосується як економічної системи в цілому, так і окремих її елементів, серед яких у першу чергу необхідно виділити підприємства.

В останні роки підприємства набувають економічної самостійності та повністю відповідають за результати своєї діяльності, виникають нові цілі та завдання, які раніше взагалі на цьому рівні не розв'язувалися і не ставились. Такі обставини спричинили ситуацію, коли більшість підприємств знаходяться у так званому «лежачому» стані. Потужний тиск яких, вимагає від них виживання, боротьби і комфортного існування в умовах ринку.

Розглядаючи одну з найважливіших галузей національної економіки, як транспорт – сегмент світового господарства, який розвивається разом з ним і здійснює вплив на зміни, які відбуваються у світовому виробничому процесі та обміні, варто проаналізувати динаміку діяльності підприємств транспорту (рис. 1).

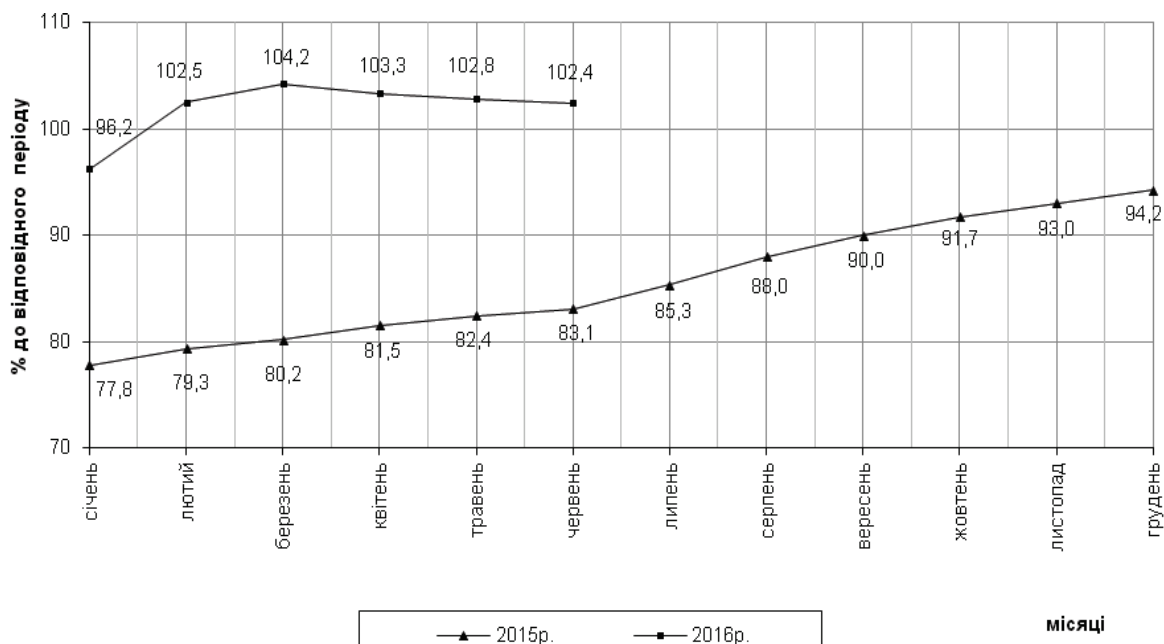

Рисунок – 1 Вантажооборот підприємств транспорту за 2015р. і січень-червень 2016 рр. (у % до відповідного періоду попереднього року, нарастаючим підсумком)

Так, за даними Державної служби статистики України, у січні-червні 2016р. вантажооборот підприємств транспорту становив 152,1 млрд.ткм, або 102,4% від обсягу січня-червня 2015р. (рис. 1). А за січень-червень 2016р. підприємствами транспорту було перевезено 291,0 млн.т вантажів, що становить 103,9% від обсягів січня-червня 2015р. (таблиця 1).

Таблиця 1 – Показники перевезень вантажів за видами транспорту за 2015-2016рр.

Види транспорту	Вантажооборот		Перевезено вантажів	
	млн.ткм	у % до січня-червня 2015р.	млн.т	у % до січня-червня 2015р.
<i>Транспорт:</i>	<i>152087,0</i>	<i>102,4</i>	<i>291,0</i>	<i>103,9</i>
залізничний	88780,8	94,2	162,2	98,8
автомобільний	17227,0	106,8	75,2	113,6
водний	1690,7	64,8	2,5	102,3
трубопровідний	44272,4	124,9	51,1	108,5
авіаційний	116,1	111,9	0,04	118,3

Отже, ефективне функціонування транспортної галузі є необхідною умовою стабілізації, структурних перетворень економіки, розвитку зовнішньоекономічної діяльності, задоволення потреб населення та суспільного виробництва у перевезеннях, захисту економічних інтересів України.

Адже, маючи розгалужену транспортну інфраструктуру та знаходячись на перехресті найважливіших напрямів світової торгівлі між Європою, Азією та іншими континентами, Україна має всі передумови для сталого розвитку цієї галузі в рамках виваженої державної політики.

На жаль, показники динаміки розвитку транспортної галузі (таблиця 2), віддзеркалюючи загальноекономічні тенденції, характеризуються нестабільністю. Після досягнення у 2007р. найвищих за останнє десятиріччя показників розвитку та наступного спаду внаслідок світової фінансово-економічної кризи, транспортна галузь у 2011р. демонструвала зростання [5].

Таблиця 2 – Динаміка перевезення вантажів і пасажирів за видами транспорту в Україні за 2007-2015 роки [5]

	Роки								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>млн. тон</i>									
<i>Перевезено вантажів – всього*</i>	1805	1972	1625	1765	1887	1853	1854	1643	1507
залізничний	514	499	391	433	469	458	444	386	350
водний	21	19	10	11	10	7,8	6	6	6
автомобільний	1121	1267	1069	1168	1253	1260	1278	1151	1054
авіаційний	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
<i>млн пас.</i>									
<i>Перевезено пасажирів – всього</i>	8214	8331	7275	6845	6980	6812	6623	5902	5160
залізничний	447	445	426	427	430	427	425	389	390
водний	10	9	8	8	8	7	7	1	1
автомобільний	4173	4369	4014	3726	3612	3449	3344	2913	2244
авіаційний	5	6	5	6	8	8	8	6	6
тролейбусний	1621	1580	1283	1204	1346	1346	1306	1097	1081
трамвайний	1027	963	787	714	798	800	757	770	738
метрополітенівський	931	959	752	760	778	774	775	726	700

* без трубопровідного транспорту

Однак, у 2012р. проблеми посткризового відновлення у транспортній галузі загострились та негативна динаміка представлених показників продовжується і по теперішній час, про що свідчить зменшення обсягів вантажних і пасажирських перевезень.

Так, обсяги перевезень вантажів у 2013р. становили 1854 млн.т., що тільки на 49 млн.т. перевищують показники рівня 2007р. (1805 млн.т.).

Єдиним видом транспорту, за яким у 2013 р. досягнуто зростання обсягів перевезень вантажів порівняно з 2007р., був автомобільний: цим видом транспорту перевезено 1278 млн.т. вантажів, що на 14% вище рівня 2007р. Пасажирські перевезення в останні роки мають негативну динаміку майже за всіма видами транспорту.

Отже, присутність України на світовому ринку транспортних послуг на сучасному етапі розвитку ускладнена. Беручи до уваги, що тривалий час транспорт є найбільш регульованим сектором економіки, втручання держави в його діяльність є необхідною, зокрема, шляхом розробки відповідної транспортної політики/концепції, що буде сприяти розвитку конкурентної політики.

Встановлено, що створення умов для розвитку конкурентної політики, обумовлене впливом багатьох вагомих чинників. Найбільшу загрозу для України становить наростання «системного відриву» економіки від економік провідних країн через несумісність технологій, низьку здатність до інвестицій і нововведень, а також структурно-галузеву та інституціональну несумісність.

Глобальна конкуренція визначає умови виживання компанії. Для того щоб вижити, підприємства повинні домінувати на ринку. Суттєві зміни зовнішнього середовища призводять до необхідності змін парадигми – побудови нового бачення світу.

Зокрема, для підприємств автотранспортної галузі, одним із таких способів пристосування до сучасних умов існування, є їх реструктуризація. Важливо зазначити, що автомобільний транспорт відіграє важливу роль у міжнародних перевезеннях пасажирів і вантажів, тому реструктуризація підприємств вимагає заходів на переборення розриву між нинішніми результатами діяльності підприємств і вимогами міжнародної конкуренції. Цей розрив є результатом глобальних змін в макроекономічному і політичному середовищі, в технологіях, організаційних структурах, маркетингових підходах, цінній політиці на фактори виробництва та послуги, так як реструктуризація перетворюється в безперервний процес.

Так, серед варіантів трактування реструктуризації можна виділити такі [1, с.676; 2, с.29]:

- комплексні зміни із антикризовими заходами;
- кардинальні зміни організаційно-правової структури суб'єкта господарювання;
- комплекс заходів, пов'язаних із перетворенням усіх сфер діяльності підприємства, від структури фінансів, до технічного переозброєння і пошуку нових ніш на ринку;
- комплексні та взаємопов'язані зміни структур, що забезпечують функціонування підприємства в цілому;
- створення на базі підприємства кількох менших економічних одиниць;
- комплекс реорганізаційних заходів, які мають на меті вихід підприємства із кризи і забезпечення його подальшого розвитку [1, с.676; 2, с.29].

Реструктуризація передбачає зміни структури майна (правового статусу); організаційної структури підприємства; виробничої структури; структури виробничої програми, залученого капіталу, активів, доходів і витрат, персоналу; інформації та інших структур.

Реструктуризація підприємства спрямована на розв'язання основних завдань:

- 1) оперативно забезпечити виживання підприємства;
- 2) відновити конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Відповідно до цих завдань і розглядають взаємопов'язані форми й види реструктуризації підприємств (рис. 2) [1, с.681].

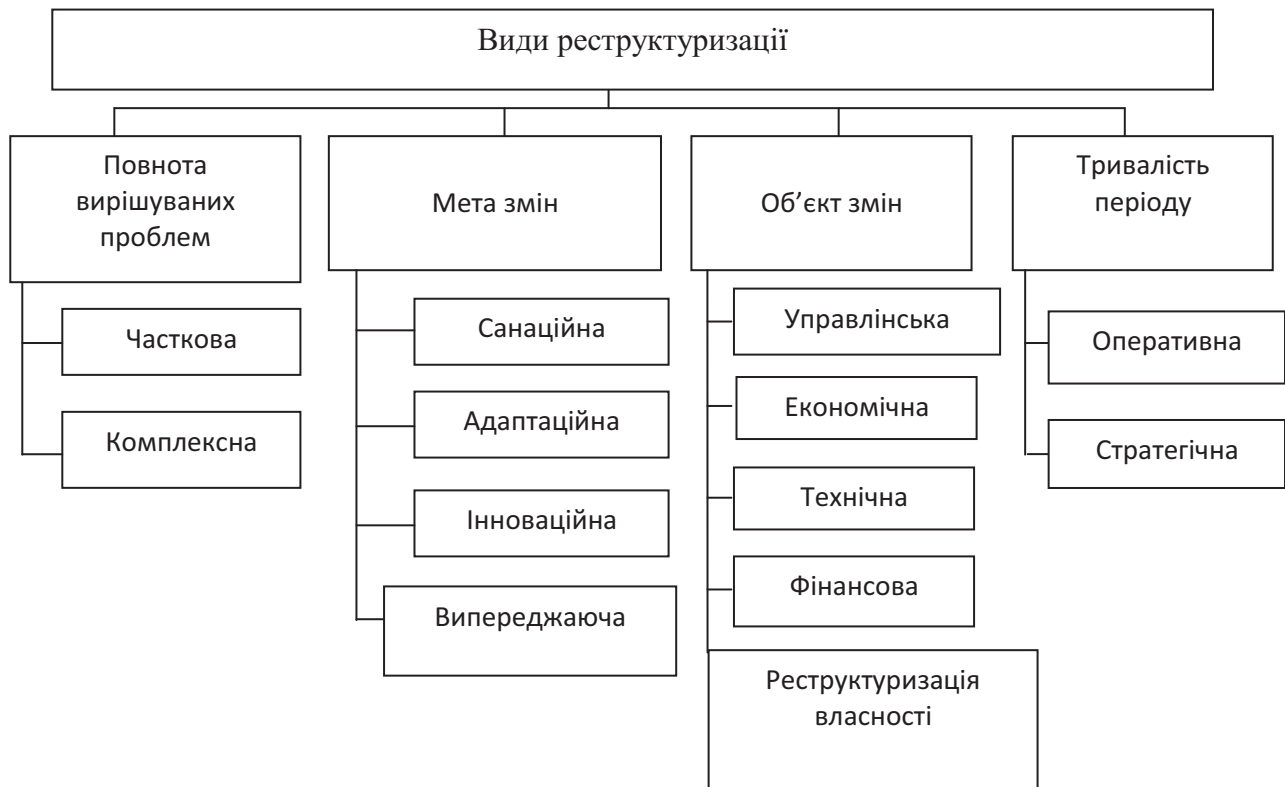

Рисунок 2 – Форми і види реструктуризації підприємства [1, с.681]

Разом з тим, слід зауважити, що реструктуризація – це не панацея від усіх бід, але один з ефективних ринкових інструментів розвитку вдалого бізнесу. Невдачі реструктуризації окремих

підприємств, говорять скоріше про недостатньо обмірковану опрацьовану організацію її проведення, ніж про недолік її як методу.

У теперішній час відбулися зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, в якому функціонує підприємство, основна мета, якого забезпечення ефективності діяльності та розвиток підприємства. Особливу актуальність, для багатьох підприємств являє антикризове управління, для недопущення або виходу з кризи підприємства. Процедури та заходи з реалізації антикризового управління створюють умови для необхідності проведення реструктуризації на підприємствах.

Таким чином, інноваційна реструктуризація повинна включати стратегічний вибір ефективних програм та їх реалізацію. Необхідна інноваційна підтримка підготовки виробництва, самого виробництва і післявиробничої діяльності, тобто збалансована інноваційна структура. Підприємствам потрібно здійснювати процесуальну інтеграцію, і ці нововведення мають поєднуватися із застосуванням інформаційних систем, заснованих на використанні сучасних інформаційних технологій.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Таким чином, було визначено, що реструктуризація - тривалий та складний процес, і тому при перших проявах кризи потрібно негайно реагувати на зміну в структурі підприємства. Реструктуризація дозволить вижити підприємству в короткий термін через прийняття експрес-заходів, що базуються на внутрішніх резервах, і одночасно досягти конкурентоздатності за рахунок, глибокого аналізу причин, за яких підприємство опинилося в кризовому стані; формувати власну ринкову стратегію для досягнення поставлених цілей. Безпосередньо, реструктуризація полягає в розробці програми, що забезпечить перехід від існуючої до нової вдосконаленої системи управління.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Большой экономический словарь / Под ред. А.Н.Азрилияна.- 5-е изд., доп. и переаб. – М.: Институт новой экономики, 2002.- 1280с.
2. Іванілов О.С. Економіка підприємства: підруч. для студ. вищ. навч. закл. О.С. Іванілов – К: Центр учбової літератури, 2009.-728с.
3. Отенко И. П. Организационно-экономический механизм реструктуризации предприятия / И.П.Отенко, Н.А.Москаленко. — Х. : ХНЭУ, 2005. — 215 с.
4. Реорганизация и реструктуризация обществ // Бизнес. Бухгалтерия. – 1999.- №49 (360).- 103с.
5. Транспорт і зв'язок, статистична інформація/ Офіційний сайт Укрстату [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/tiz.htm

REFERENCES

1. Large ekonomicheskyy dictionary / Under Ed. A.N.Azriliyana.- 5th publ., Ext. and pereab. - М. : Institute of new Economy, 2002.- 1280 p. (Rus)
2. Ivanilov AS Enterprise economy: textbook. for students. III. teach. bookmark. AS Ivanilov - K: Center of educational literature, 2009.-728 p. (Ukr)
3. Otenko IP Organizational-economic mechanism of re-structuring of the enterprise / I.P.Otenko, N.A.Moskalenko. - H.: KNUE, 2005. - 215 p. (Rus)
4. The reorganization and restructuring of companies // Business. Bughalteriya. - 1999.- №49 (360) .- 103 p. (Rus)
5. Transport and connectivity, statistical information / Official site Ukrstat [electronic resource] - Access: http://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/tiz.htm (Ukr)

РЕФЕРАТ

Литвишко Л.О. Реструктуризація, як інструмент реформування підприємств автотранспорту України. / Л.О. Литвишко, В.М. Сукманюк // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науково-технічний збірник. – К. : НТУ, 2017. – Вип. 2 (38).

В статті проведено узагальнення теоретичних основ реструктуризації підприємств автотранспорту, визначено пріоритетні напрямки реструктуризації на підприємстві, проаналізовано сучасний стан ринку транспортних послуг, розглянуто взаємопов'язані форми та види реструктуризації підприємства.

Об'єкт дослідження – процес реструктуризації підприємств автотранспорту.

Мета дослідження – узагальнення наукових пошуків та аналіз вже існуючих тенденцій щодо реструктуризації підприємств.

Метод дослідження – аналіз науково-теоретичних та практичних напрацювань у даній галузі.

В останні роки підприємства набувають економічної самостійності та повністю відповідають за результати своєї діяльності, виникають нові цілі та завдання, які раніше взагалі на цьому рівні не розв'язувалися і не ставились. Такі обставини спричинили ситуацію, коли більшість підприємств знаходяться у так званому «лежачому» стані. Потужний тиск яких, вимагає від них виживання, боротьби і комфортного існування в умовах ринку. Суттєві зміни зовнішнього середовища призводять до необхідності змін парадигми – побудови нового бачення світу. Зокрема, для підприємств автотранспортної галузі, одним із таких способів пристосування до сучасних умов існування, є їх реструктуризація. Адже, реструктуризація дозволить вижити підприємству в короткий термін через прийняття експрес-заходів, що базуються на внутрішніх резервах, і одночасно досягти конкурентоздатності за рахунок, глибокого аналізу причин, за яких підприємство опинилося в кризовому стані; формувати власну ринкову стратегію для досягнення поставлених цілей.

Результати статті можуть бути враховані при організації процесу управління на підприємствах України для підвищення його ефективності.

Прогнозні припущення щодо розвитку об'єкту дослідження – пошук оптимальних шляхів реструктуризації підприємств автотранспорту.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ, АДАПТАЦІЯ, КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ, СТРУКТУРНІ ЗМІНИ, ТРАНСПОРТНІ ПОСЛУГИ, АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ.

ABSTRACT

Litvishko L.A., Sukmanyuk V.M. Restructuring, as a tool of reform Ukraine motor transports enterprises. Visnyk National Transport University. Series «Economic sciences». Scientific and Technical Collection. – Kyiv: National Transport University, 2017. – Issue 2 (38).

In the article the synthesis of theoretical foundations of enterprise restructuring motor transport priority directions of restructuring the company, analyzed the current state of the transport market, considered interrelated forms and types of enterprise restructuring.

The object of study - the process of restructuring of motor transport enterprises.

The aim - generalization of scientific research and analysis of existing trends in enterprise restructuring.

The method of research - scientific analysis of theoretical and practical developments in this field.

In recent years, enterprises gain economic independence and full responsibility for its performance, new goals and tasks that used to do at this level is not resolved and not treated. These circumstances led to a situation where most companies are located in the so-called "sleeping" state. Powerful pressure which requires them to survive, fight and comfortable existence in the marketplace. Significant changes in the environment lead to the need to change the paradigm - building a new vision of the world. In particular, enterprises trucking industry, is one way of adapting to modern living conditions is their restructuring. After all, the restructuring will allow the company to survive in the short term due to rapid adoption of measures based on internal reserves, and simultaneously achieve competitiveness through, in-depth analysis of the reasons for which the company was in crisis; to form their own marketing strategy to achieve its goals.

KEYWORDS: RESTRUCTURING, ADAPTATION, COMPETITIVENESS, STRUCTURAL CHANGES, TRANSPORTATION, CRISIS MANAGEMENT.

РЕФЕРАТ

Литвишко Л.А. Реструктуризация, как инструмент реформирования автотранспортных предприятий Украины / Л.А. Литвишко, В.М. Сукманюк // Вестник Национального транспортного университета. Серия «Экономические науки». Научно-технический сборник. – К. : НТУ, 2017. – Вып. 2 (38).

В статье проведено обобщение теоретических основ реструктуризации предприятий автотранспорта, определены приоритетные направления реструктуризации предприятия, проанализировано современное состояние рынка транспортных услуг, рассмотрены взаимосвязанные формы и виды реструктуризации предприятия.

Объект исследования - процесс реструктуризации предприятий автотранспорта.

Цель исследования - обобщение научных поисков и анализ уже существующих тенденций в реструктуризации предприятий.

Метод исследования - анализ научно-теоретических и практических наработок в данной области.

В последние годы предприятия приобретают экономическую самостоятельность и полностью отвечают за результаты своей деятельности, поэтому возникают новые цели и задачи, которые раньше вообще на этом уровне не решались и не ставились. Такие обстоятельства привели к ситуации, когда большинство предприятий находятся в так называемом «лежащем» состоянии. Такие условия требуют от них выживания, борьбы и комфортного существования в условиях рынка. Существенные изменения во внешней среде приводят к необходимости изменений парадигмы – построение нового видения мира. В частности, для предприятий автотранспортной отрасли, одним из важных способов приспособления к современным условиям существования, является их реструктуризация. Реструктуризация позволит выжить предприятию в короткий срок из-за принятия экспресс-мероприятий, основанных на внутренних резервах, и одновременно достичь конкурентоспособности за счет, глубокого анализа причин, по которым предприятие оказалось в кризисном состоянии; формировать собственную рыночную стратегию для достижения поставленных целей.

Результаты статьи могут быть учтены при организации процесса управления на предприятиях Украины для повышения их эффективности.

Прогнозные предположения о развитии объекта исследования - поиск оптимальных путей реструктуризации предприятий автотранспорта.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: РЕСТРУКТУРИЗАЦИЯ, АДАПТАЦИЯ, КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ, СТРУКТУРНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ, ТРАНСПОРТНЫЕ УСЛУГИ, АНТИКРИЗИСНОЕ УПРАВЛЕНИЕ.

АВТОРИ:

Литвишко Лілія Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, Національний транспортний університет, доцент кафедри менеджмент, e-mail: flower_liliya@bigmir.net, тел. +380953015429, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова 1, к. 241.

Сукманюк Вікторія Михайлівна, асистент кафедри менеджмент, Національний транспортний університет, e-mail: ruslan050371@ukr.net, тел. +380669783065, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова 1, к. 241.

AUTHOR:

Litvishko Liliya Alexandrovna, Ph.D., associate professor, National Transport University, associate professor department of management, e-mail: flower_liliya@bigmir.net, tel. +380953015429, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova str. 1, of. 241.

Sukmanyuk V.M., assistant department of management, National Transport University, Kyiv, e-mail: ruslan050371@ukr.net, tel. ++380669783065, Ukraine, 01010, Kyiv, Suvorova str. 1, of. 241.

АВТОРЫ:

Литвишко Лилия Александровна, кандидат экономических наук, доцент, Национальный транспортный университет, доцент кафедры менеджмента, e-mail: flower_liliya@bigmir.net, тел. +380953015429, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова 1, к. 241

Сукманюк Виктория Михайловна, ассистент кафедры менеджмент, Национальный транспортный университет, e-mail: ruslan050371@ukr.net, тел. +380669783065, Украина, 01010, г.Киев, ул. Суворова 1, к. 241.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Бондар Н.М., доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри менеджмент, Київ, Україна.

Карачина Н.П., доктор економічних наук, професор, Вінницький національний технічний університет, завідувач кафедри менеджмент і моделювання в економіці, Вінниця, Україна.

REVIEWER:

Bondar N.N. Economics (Dr.), professor, professor department of management National Transport University, Ukraine.

Karachina N.P., Economics (Dr.), Professor, Vinnytsia National Technical University, head department of management and economic modeling, Vinnitsa, Ukraine.